

Czasopisma pedagogiczne w PRL

9 lipca 2012

kontynuujemy wątek z poprzedniego wpisu [Rozwój czasopiśmiennictwa pedagogicznego w Polsce po II wojnie światowej](#)

Lata 1948-1956

Następuje socjalistyczna przebudowa systemu szkolnego, którego podstawą uczyniono jednolitą jedenastoletnią szkołę ogólnokształcącą stopnia podstawowego i licealnego (7+4). Etap ten zapoczątkowuje planowe tworzenie systemu czasopism pedagogicznych Ministerstwa Oświaty. Ministerstwo tworzy około 10 czasopism przedmiotowych min.: Polska i Świat Współczesny, Wiadomości Historyczne, Geografia w Szkole, Biologia w Szkole, Język Rosyjski, Matematyka. Liczba czasopism pedagogicznych w stosunku do potrzeb była mała, a mimo to doszło do redukcji tytułów z 74 do 42 z powodu centralizacji prasy. ZNP przestaje być samodzielnym wydawcą, czasopisma redagowane są wspólnie z Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa lub Centralnym Urzędem Szkolenia Zawodowego.

Do najważniejszych periodyków należała Nowa Szkoła od 1952 roku organ Ministerstwa Oświaty. Zagadnieniom wychowawczym poświęcone były trzy tytuły: Wychowanie w Przedszkolu, Szkoła i Dom, Dzieci i Wychowawca. Po jednym periodyku miały szkolnictwo podstawowe, średnie, zawodowe i wyższe. Własnych wydawnictw nie posiadały takie dziedziny jak oświata dorosłych, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły specjalne oraz szereg metodyk nauczania przedmiotowego.

[S. Możdżeń, op. cit. s.25]

Lata 1956 – 1961

Po roku 1956 w wyniku przemian politycznych w kraju, nastąpiło ponowne ożywienie we wszystkich dziedzinach życia. W wyniku uchwał podjętych przez Plenum Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego nastąpiło wiele zmian w działalności wydawniczej na interesującym nas polu ZNP podjął na nowo współpracę z „Naszą Księgarnią” i innymi instytucjami wydawniczymi. Wznowione zostało wydawanie niektórych czasopism jak: Ruch Pedagogiczny, Przegląd Historyczno- Oświatowy, Chowanna, Psychologia Wychowawcza, Oświata Dorosłych oraz Szkoła Specjalna. W roku 1959 wychodziło już 120 tytułów czasopism pedagogicznych.

[S. Możdzeń, op. cit. s.25]

Lata 1961 – 70

Jest to okres wdrażania ustawy z lipca 1961 roku w rezultacie której przedłużono okres nauki w szkole podstawowej do lat ośmiu przy zachowaniu czteroletniego liceum ogólnokształcącego i stworzono nowy jednolity system prawny oświaty i wychowania.

Udoskonalony został system czasopism pedagogicznych Ministerstwa Oświaty, dopełniany pismami Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz wydawanymi przez instytucje oświatowe w terenie. Ukazywały się liczne uczelniane roczniki i zeszyty naukowe. System ten tworzyły:

- czasopisma pedagogiczne, na przykład: Nowa Szkoła, Ruch Pedagogiczny, Nauczyciel i Wychowanie;
- czasopisma specjalistyczno-pedagogiczne, na przykład: Oświata Dorosłych, Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze, Klasy łączone;
- czasopisma przedmiotowo-metodyczne, na przykład: Języki Obce w Szkole, Wychowanie Fizyczne i Higiena Szkolna oraz Śpiew w Szkole;

- czasopisma z zakresu nauk współdziałających z pedagogiką, na przykład: Przegląd Historyczno-Oświatowy.

Oprócz pism centralnych wychodziły także czasopisma regionalne wydawane przez Kuratoria Okręgów Szkolnych, na przykład: Biuletyn Informacyjny (Bydgoszcz) – miesięcznik poświęcony zagadnieniom zawodowym i organizacyjnym szkolnictwa; Chowanna (Katowice) – dwumiesięcznik poświęcony min. problemom wychowania i czytelnictwa. Wydawcami czasopism pedagogicznych stały się też towarzystwa, na przykład: Wiedza Praktyczna, kwartalnik ZG Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Praktycznej.

Wprowadzenie nowych przedmiotów nauczania spowodowało zmiany w treściach i tytułach niektórych czasopism przedmiotowo-metodycznych, na przykład w miejsce dwumiesięcznika Rysunek i Prace Ręczne powołano miesięcznik Wychowanie Techniczne w Szkole z wkładką Plastyka w Szkole. Na łamach czasopism zamieszczane były materiały metodyczne zapewniające nauczycielom pomoc we właściwej interpretacji nowych programów nauczania. W wielu artykułach eksponowano potrzebę pogłębiania charakteru procesu kształcenia, dostosowania treści dydaktycznych i poczynań wychowawczych szkoły do bieżących i przyszłych potrzeb kraju, formułowano zasadność stworzenia jednolitego frontu wychowania dzieci i młodzieży przez dom, szkołę i zakłady pracy. Na łamach czasopism dyskutowano nad nowymi założeniami programowymi i planami nauczania, zamieszczano również materiały służące samokształceniu.

[J. Jarowiecki, Czasopiśmiennictwo pedagogiczne, Encyklopedia pedagogiczna, red. W. Pomykała, Warszawa 1993]

Lata 1971 – 1980

Piąty okres rozwoju prasy pedagogicznej w Polsce związany jest z utworzeniem Ministerstwa Oświaty i Wychowania, uchwaleniem karty praw i obowiązków nauczyciela, podjęciem w 1973 roku przez Sejm PRL uchwał o zadaniach narodu i państwa w wychowaniu młodzieży oraz w sprawie nowego systemu edukacji

narodowej. Podjęto prace nad doskonaleniem systemu oświaty i wychowania oraz nad określeniem nowego systemu szkolnego. Następują korekty w systemie czasopism pedagogicznych resortu Oświaty i Wychowania w celu wdrożenia nowej koncepcji. Najważniejszym wówczas problemem do rozwiązania okazało się zapewnienie niezbędnej ilości odpowiednio przygotowanych nauczycieli.

W latach 1970 – 74 liczba tytułów czasopism pedagogicznych wzrosła do 167 co stanowiło osiągnięcie szczytowe w historii polskiego czasopiśmiennictwa pedagogicznego, po czym nastąpił ponowny regres. Pisma pedagogiczne podwyższały poziom ideowo-polityczny nauczyciela i wychowawcy, jego wiedzę i umiejętności fachowe, informowały o innowacjach pedagogicznych, upowszechniały zdobycze nauki a także prowadziły pracę twórczą. Dyskutowano nad nowym systemem wychowania w szkole, wprowadzeniem kodeksu ucznia oraz upowszechnianiu idei szkoły środowiskowej oraz nowym systemem kształcenia i doskonalenia nauczycieli. W 1974 roku Ministerstwo Oświaty i Wychowania stworzyło Zakład Czasopism Pedagogicznych celem zwiększenia oddziaływania na pracę i życie szkoły. Zakład obejmował 22 czasopisma i Dzienniki Urzędowe MOiW.

W 1974 roku powstała Zbiorcza Szkoła Gminna w miejsce dwumiesięcznika Klasy Łączone. Powstało również pismo Oświata i Wychowanie pod redakcją W. Pomykała jako kontynuacja Wychowania, odgrywało ono ważną rolę w procesie kształcenia nauczycieli. Funkcjonowały nadal tytuły wydawane przez ZNP, szkoły wyższe, ośrodki metodyczne oraz organizacje społeczne. W 1978 roku ukazywało się 22 tytuły czasopism pedagogicznych wydawanych przez Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne. Niektóre z nich obchodziły trzydziestolecie istnienia a wśród nich Polonistyka, Wiadomości Historyczne, Geografia, Język Rosyjski, Wychowanie w Przedszkolu.

Rozwój tych czasopism odzwierciedla historyczną drogę, jaką przeszedł system oświatowy PL od likwidacji analfabetyzmu do

upowszechniania wykształcenia średniego. Szczególnie bogaty jest dorobek czasopisma Polonistyka pod redakcją prof. dr J. Z. Jakubowskiego oraz Wiadomości Historycznych. Wiadomości... wychodzą już od roku 1933 z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Historycznego, jest to jedyne w Polsce czasopismo dydaktyczne dla nauczycieli, poświęcone przede wszystkim historii najnowszej i dziejów powszechnych. Starają się ukazać właściwe miejsce edukacji historycznej w systemie oświatowo-wychowawczym. Na uwagę zasługują również takie czasopisma pedagogiczne jak Życie Szkoły, Nowa Szkoła, Oświata Dorosłych, Wychowanie Obywatelskie, Matematyka, Wiadomości Muzyczne, Biologia w Szkole, Chemia w Szkole, Zbiorcza Szkoła Gminna oraz Szkoła Specjalna.

Lata 1980 – 1989

Szczególnie w okresie stanu wojennego, rozwinęła się na szeroką skalę konspiracyjna akcja wydawnicza. Nastąpił rozkwit wydawnictw drukowanych poza zasięgiem cenzury. Spośród 1100 czasopism blisko 20 to pisma nauczycieli, wydane w różnych miastach i regionach, głównie w Warszawie, Wrocławiu, Gdańsku, Krakowie i Lublinie oraz Poznaniu. Wydawcami tych tytułów była przede wszystkim Solidarność Nauczycielska, Rada Edukacji Narodowej i Zespół Oświaty Niezależnej. Na łamach tych czasopism tworzono obraz oświaty uwolnionej od tendencji marksistowskich, związanej z tradycją kulturalną polskiego narodu oraz koncepcje wychowania oparte na chrześcijańskim systemie wartości.

[Trzydziestolecie czasopism pedagogicznych, Prasa Polska 1978, nr 9, s. 30]

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.